

”tystnadens konformism”

När de icke-socialistiska partierna övertog regeringsansvaret efter 1976 års val hävdade Olof Palme att en ”tystnadens konformism” skulle lägga sig över samhällsdebatten. Nu hade nämligen de borgerliga partierna såväl den politiska och ekonomiska makten som makten över huvuddelen av dagspressen, menade han.

Där högg han rejält i sten.

Olof Palmes utgångspunkt var i grunden felaktig. Det var inte allsidighet utan sövande ensidighet – kalla det gärna konformism – som kännetecknade debatten före 1976. Roten till det onda var 1960-talets jämlikhetsraseri, nersölat av dogmatism, intolerans och grumliga vänsteridéer. Tänka fritt var stort men tänka rätt var större.

De som intog en annan ståndpunkt än den etablerade togs sällan på allvar. Gick det inte att klistra någon sorts jämlikhetsetikett på åsikten refuserades den. Vad jämlikhet de facto innebar visste väl de flesta inte så noga. Många trodde att det var liktydigt med extrem inkomstnivellering, och ”meningsutbytet” blev därefter.

Det debattklimatet var ingenting att eftersträva eller slå vakt om. Nu är det bättre.

Nu tas den enskildes åsikter mera på allvar. Han skrattas inte längre ut om han förfäktar att brottsligheten måste bekämpas effektivare, att det måste bli ordning och reda och bättre kunskaper i skolan, att ungdomen mår bra om man ställer krav på den, att det inte är fel av politikererna att söka förverkliga fler människors drömmar om den egna villan eller sommarstugan, att marginalskatterna måste sänkas så att det lönar sig mer för den enskilde att jobba extra och förkovra sig, eller att Sveriges Radios programverksamhet måste präglas av objekti-

vitet och allsidighet. De politiska motsättningar har hårdnat, men det är en delikvid för den större vidsyntheten i samhällsdebatten.

Kenta från filmerna "Dom kallar oss mods" och "Ett anständigt liv" formulerade sig för en tid sedan så här i tidningen aktuellt i politiken (s): "Skatterna är för höga, bidragen för låga att få, skolan är skit."

Tänk om han hävt ur sig någonting sådant för tio år sedan! Han hade fått kainsmärket som reaktionär inbränt på sin panna för evärdliga tider. Tyckaretablissemangen hade sett till att han aldrig kunnat sätta sin fot på Operabaren.

Men i dag säger han det och menar det också. Det är ett av tecknen på att debattatmosfären blivit friskare och klarare sedan 44 års mer eller mindre utpräglad enpartivälde upphört. Då rev väljarna ett gammalt hus – kanske också för att få luft och ljus?

Ingen skall tro att det är någon tillfällighet eller produkten av opportunism när personligheter som Sven Delblanc och Sven Fagerberg, som tidigare ansetts vara socialister, eller libe-

raler som Lars Gustafsson lägger ut sina texter och ställer till med storslakt på heliga kor. Eller när riksdagsman Kjell-Olof Feldt hugger till med att daghemmen är för dyra, och att det möjligen finns andra sätt att klara samhällets barnomsorg så att fler blir delaktiga av den. Kadaverdisciplinen i de politiska partierna är inte längre vad den har varit, och väl är det.

Visst finns det fortfarande sådana som är missnöjda med samhällsdebatten, exempelvis riksdagsmän som håller timslånga anföranden och som dagen efter inte kan upptäcka huvuddelen i storstadspresen eller i radio och TV. Eller vissa partikanslier som rasar över att tidningarna inte återger allt de sänder ut. Men de klagade långt innan Olof Palme hittade på det där med tystnadens konformism, och de kommer alltid att klaga.

Hela kultur- och samhällsdebatten har blivit öppnare, mångsidigare, tolerantare och mera förutsättningslös än den var före 1976 års val. Och äras den som äras bör. Hade inte Olof Palme avgått, vet man inte hur det hade blivit.

Matti Häggström